

สัมมนัปธาน 4 ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2

The Four Sammāppadhāna for Administrators Affecting
Academic Administration Under Ratchaburi Primary Educational
Service Area Office 2

รสริน ศรีลาอ่อน Rossarin Srilaon

คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University

Corresponding author, e-mail: rossarinsrilaon@gmail.com

Received July 12, 2025; Revised August 16, 2025; Accepted: December 20, 2025

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้คือ 1) เพื่อศึกษาสัมมนัปธาน 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา และ 3) เพื่อศึกษาสัมมนัปธาน 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงพรรณนา ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 จำนวน 147 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ คือ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 จำนวน 108 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลรวมทั้งหมด 324 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม เกี่ยวกับสัมมนัปธาน 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สถิติที่ใช้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน การวิเคราะห์ค่าทางสถิติใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ผลวิจัยพบว่า 1. สัมมนัปธาน 4 ของผู้บริหารสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านปธาน ด้านภาวนापธาน ด้านอนุรักษนาปธาน และสังวรปธาน ตามลำดับ 2. การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ซึ่งเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การนิเทศ

การศึกษา การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาในสถานศึกษา และการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ตามลำดับ 3. สัมมัตถะ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านภวนาปธาน (X_3) ด้านปหานปธาน (X_2) และด้านสังวรปธาน (X_1) ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถทำนายการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 (Y_{tot}) ได้ร้อยละ 51.10

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ; ผู้บริหารสถานศึกษา; สัมมัตถะ 4

Abstract

The objectives of this research were: 1 . to study the four Sammāppadhāna of school administrators, 2) to study the academic administration of school administrators, and 3) to study the four Sammāppadhāna for Administrators Affecting Academic Administration in schools. This research is descriptive research. The population of this study is the educational institution under the district office. Ratchaburi Primary Educational Service Area, District 2, 147 schools. The sample group in this study is the educational institution. Under the Ratchaburi Primary Educational Service Area Office 2, there are 108 schools, the sample group of informants. A total of 324 people use a specific selection method. The research instrument used was a questionnaire regarding the four Sammāppadhāna of school administrators. The statistical values used for data analysis are average, standard deviation, and Analyzing plural regression equations by step statistical analysis using the finished program. The results showed that 1. The overall level of the four Sammāppadhāna of the school administrators, had an overall average score at a high level. with the average scores ranked from highest to lowest as follows: Pahāna- padhāna, Bhāvanā-padhāna, Anurakkhana-padhāna, and Samvara-padhāna, respectively. 2. The overall level of academic administration in schools was high, with all aspects at a high level. The mean scores, ranked from highest to lowest, were: learning process development, educational supervision, educational media and technology development and use, school curriculum development, internal quality assurance and educational standards development, measurement, evaluation, and credit transfer, research for

educational quality development in schools, and learning resource development and promotion, respectively. 3. The four Sammāppadhāna of school administrators, namely Bhāvanāppadhāna (X3), Pahānapadhāna (X2), and Saṃvarapadhāna (X1), have an impact on academic administration under the Office of Ratchaburi Primary Educational Service Area 2 at the .01 level. They could predict academic administration in schools under Ratchaburi Primary Educational Service Area Office 2 (Y_{tot}) by 51.10 percent.

Keywords: Academic Administration; Educational Institution Administrators; The Four Sammāppadhāna

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 ยุทธศาสตร์ที่ 3 ข้อ 3.2 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ คนทุกช่วงวัยมีทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะตามมาตรฐานการศึกษาและมาตรฐานวิชาชีพ และพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ตามศักยภาพ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น เด็กแรกเกิด - 5 ปี มีพัฒนาการสมวัยเพิ่มขึ้น นักเรียนมีคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) แต่ละวิชาผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไปเพิ่มขึ้น ผู้สูงวัยที่ได้รับการบริการการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพและทักษะชีวิตเพิ่มขึ้น และมีสาขาและวิชาชีพที่เปิดโอกาสให้ผู้สูงวัยได้รับการส่งเสริมให้ทำงานและถ่ายทอดความรู้/ประสบการณ์เพิ่มขึ้น เป็นต้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) การจัดการศึกษายังขาดคุณภาพและมาตรฐานในทุกระดับ คุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทยยังอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ คนไทยได้รับโอกาสทางการศึกษาสูงขึ้น โดยมีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรวัยแรงงานเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่เมื่อพิจารณาคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) พบว่า มีค่าเฉลี่ยต่ำในทุกกลุ่มสาระ และผลคะแนนจากการทดสอบโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (PISA) อยู่ในระดับต่ำกว่าอีกหลายประเทศที่มีระดับการพัฒนาใกล้เคียงกัน ปัญหาเหล่านี้เกิดจากข้อจำกัดเรื่องหลักสูตรและระบบการเรียนการสอน ที่เน้นการสอนเนื้อหาสาระและความจำมากกว่าการพัฒนาทักษะและสมรรถนะ ส่งผลให้ผู้เรียนขาดความคิดสร้างสรรค์ ปักจายสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน และครูที่มีคุณภาพยังกระจายไม่ทั่วถึง โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล ขณะที่ในระดับอาชีวศึกษายังมีเด็กที่สนใจเรียนต่อสายอาชีพในสัดส่วนที่น้อย ส่วนระดับอุดมศึกษา พบว่ามีการเปิดหลักสูตรโดยไม่คำนึงถึงความต้องการของตลาดงาน บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาบางส่วนยังมีปัญหาคุณภาพ อันดับความสามารถในการแข่งขันด้านคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยของไทยในระดับนานาชาติยังอยู่ในลำดับที่ต่ำ ปักจายต่างๆ เหล่านี้ส่งผลให้การศึกษาไทยในทุกะดับยังมีปัญหาเชิงคุณภาพที่ต้องเร่งแก้ไข (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ได้กำหนดเป้าหมายการบริหารการจัดการศึกษา และมาตรการแนวทางการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาให้กับสถานศึกษานำลงสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการจัดการบริหารการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ในมาตรการที่ 2 การพัฒนาและปรับปรุง วิธีการประเมิน การทดสอบและการวัดผลแนวทางการดำเนินงาน 1. พัฒนาวิธีการทดสอบ การประเมิน และการวัดผลให้ได้มาตรฐานสอดคล้องกับมาตรฐาน ตัวชี้วัดตามหลักสูตร และสอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิถีใหม่ วิถีคุณภาพของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 และแนวทางการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์พิเศษ 2. วัดและประเมินผลนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายตรงตามสภาพจริง (Authentic Assessment) ยึดหยุ่น ตามสภาพจริง ตอบสนองต่อความถนัดและความสนใจของนักเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เป็นรายบุคคล (Personalized Learning) ที่เชื่อมโยงสู่การทำงานในอนาคต 3. ส่งเสริมการจัดทำข้อสอบที่มีลักษณะการเขียน (อัตนัย) เพื่อฝึกทักษะการเขียน การคิดวิเคราะห์ให้เพิ่มมากขึ้น 4. ฝึกทักษะการทำข้อสอบเชิงคิดวิเคราะห์ เช่น PISA (Programme for International Student Assessment) ข้อสอบประเมินคุณภาพนักเรียน (NT) O-NET (Ordinary National Educational Test) และ RT (Reading Test) เป็นต้น 5. จัดทำคลังข้อสอบ คลังสื่อ และเครื่องมือวัดผลประเมินผลสำหรับครูนำไปใช้ในการวัดและประเมินผลนักเรียน 6. นำเทคโนโลยี นวัตกรรมมาสร้างการเปลี่ยนแปลงในการจัดการเรียนรู้ (Digital transformation) (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2, 2564) จากแผนปฏิบัติการการศึกษา 2564 และแผนปฏิบัติการการศึกษา 2565 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 เป็นการสรุปผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดใช้เป็นกรอบในการดำเนินงานและขับเคลื่อนการบริหารจัดการศึกษา ที่เชื่อมโยงสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2563 - 2564 นโยบายของรัฐบาล นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ซึ่งผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2563 ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าเมื่อเทียบกับระดับประเทศ ดังนี้ คะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2563 ระดับเขตพื้นที่การศึกษากับระดับประเทศกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คะแนนเฉลี่ยระดับเขตพื้นที่การศึกษาได้ 54.13 คะแนนเฉลี่ยระดับประเทศได้ 56.20 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ คะแนนเฉลี่ยระดับเขตพื้นที่การศึกษาได้ 26.57 คะแนนเฉลี่ยระดับประเทศได้ 29.99 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คะแนนเฉลี่ยระดับเขตพื้นที่การศึกษาได้ 35.85 คะแนนเฉลี่ยระดับประเทศได้ 38.78 และกลุ่มสาระการเรียนรู้

ภาษาอังกฤษ คะแนนเฉลี่ยระดับเขตพื้นที่การศึกษาได้ 37.16 คะแนนเฉลี่ยระดับประเทศได้ 43.55 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2, 2565) และคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2563 ระดับเขตพื้นที่การศึกษาทั่วประเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คะแนนเฉลี่ยระดับเขตพื้นที่การศึกษาได้ 52.15 คะแนนเฉลี่ยระดับประเทศได้ 54.29 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ คะแนนเฉลี่ยระดับเขตพื้นที่การศึกษาได้ 20.73 คะแนนเฉลี่ยระดับประเทศได้ 25.46 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คะแนนเฉลี่ยระดับเขตพื้นที่การศึกษาได้ 26.95 คะแนนเฉลี่ยระดับประเทศได้ 29.89 และกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ คะแนนเฉลี่ยระดับเขตพื้นที่การศึกษาได้ 29.15 คะแนนเฉลี่ยระดับประเทศได้ 34.38 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2, 2565) จะเห็นได้ว่า ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิพื้นฐาน (O-NET) ของชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2563 ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งสาเหตุที่ทำให้ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิพื้นฐาน (O-Net) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้เกิดขึ้นได้หลายปัจจัย 1) ปัจจัยด้านตัวนักเรียน 2) ปัจจัยด้านครูผู้สอน 3) ปัจจัยด้าน และ 4) ปัจจัยด้านข้อสอบ จะเห็นได้ว่าปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ มีผลต่อการทำให้คะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิพื้นฐาน (O-NET) ของชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ต่ำกว่าระดับประเทศ

จากการวิจัยเรื่องสัมมนา 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาพบว่า เป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ สัมมนา 4 มาเป็นแนวทางในการวางแผน กำกับ ติดตาม และพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและคุณธรรม ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้ได้ดังนี้ ด้านสังวรปธาน คือ การวางแผนป้องกันปัญหาทางวิชาการอย่างเป็นระบบ โดยการส่งเสริมการวางแผนการสอนที่มีประสิทธิภาพ การนิเทศอย่างต่อเนื่อง ด้านปหานปธาน คือ การบริหารจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาทางวิชาการของผู้เรียน จำเป็นต้องอาศัยแนวทางแบบองค์รวมที่ครอบคลุมทั้งการสร้างแรงจูงใจ การพัฒนาหลักสูตร และการนิเทศการสอนอย่างต่อเนื่อง ด้านภาวนาปธาน คือ การบริหารงานวิชาการที่เน้นการส่งเสริมศักยภาพของครูและนักเรียน การใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ และการสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ภายในสถานศึกษา จะช่วยสนับสนุนให้การพัฒนาทางวิชาการเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน และด้านอนุรักษนาปธาน คือ การพัฒนางานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องให้ความสำคัญทั้งในมิติของครู ผู้เรียน และการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างระบบการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และขับเคลื่อนสถานศึกษาไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการได้อย่างยั่งยืน

จากข้อมูลข้างต้นผู้วิจัยมีความเห็นว่าการศึกษเกี่ยวกับหลักการสัมมนา 4 ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา มีประโยชน์ในแง่ของการเป็นแนวทางให้กับผู้บริหารสถานศึกษาสามารถประยุกต์ใช้หลักการดังกล่าวเพื่อนำไปพัฒนาสถานศึกษา ทั้งยังเป็นแนวทางให้กับผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาในแง่ของการแก้ไข ปรับปรุงและพัฒนาตามหลักสัมมนา 4 เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการบริหารงานต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสัมมนา 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2
2. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2
3. เพื่อศึกษาสัมมนา 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) มีรายละเอียดของวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. **ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง** ได้แก่ 1) ประชากร คือ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 จำนวน 147 โรงเรียน 2) กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ได้จำนวน 108 โรงเรียน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างแต่ละขนาดของโรงเรียนใช้วิธีการเทียบบัญญัติไตรยางศ์ มีผู้ให้ข้อมูลแต่ละโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนละ 3 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา 1 คน หัวหน้างานบริหารงานวิชาการ 1 คน และครูผู้สอน 1 คนรวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 324 คน

2. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** เป็นแบบสอบถามสัมมนา 4 ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 โดยเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะแบ่งข้อคำถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน และประสบการณ์ในการทำงาน ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับสัมมนา 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 1) สังเกต 2) ปราม 3) ภาวนา 4) อนุรักษนา ตอนที่ 3 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับ

การบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ประกอบด้วย 8 ด้าน คือ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา 4) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งการเรียนรู้ 5) การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 6) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 7) การ นิเทศการศึกษา และ 8) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา กระบวนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง จากหนังสือ ตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสัมมนา 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ และการบริหารงาน วิชาการในสถานศึกษา เพื่อเป็นกรอบในการสร้างแบบสอบถาม ภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ ปริญญาวิทยานิพนธ์เพื่อใช้สร้างข้อคำถาม

ขั้นตอนที่ 2 สร้างแบบสอบถามตามขอบเขตของเนื้อหา (Content Validity) ของ แบบสอบถาม โดยการนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คนขึ้นไป พิจารณาความสอดคล้อง ของเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการวิจัย ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องโดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item Objective Congruence) แล้วนำแบบสอบถามที่ได้นำมาปรับปรุงแก้ไข จากนั้น นำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ ด้วยการหาค่า IOC (Index of Objective Congruence: IOC) คัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่า IOC ดัชนีความตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) โดยกำหนดเกณฑ์การประเมิน มีดังนี้

ให้คะแนน 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการ

ให้คะแนน 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการ

ให้คะแนน -1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่สอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการ

จากนั้นปรับแก้ข้อความตามให้ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ ให้มีความชัดเจนในการสื่อความหมาย มากยิ่งขึ้นโดยแบบสอบถาม มีค่า IOC ดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1 ทุกข้อ ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้

ขั้นตอนที่ 3 นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try-Out) กับ ประชากรผู้ให้ข้อมูลในสถานศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยเป็นผู้ให้ข้อมูล จำนวน 30 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้างานบริหารงานวิชาการ และครูผู้สอน

ขั้นตอนที่ 4 นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเกี่ยวกับสัมมนา 4 ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อ การบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 มาวิเคราะห์หา ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach, 1970 อ้างถึงใน สุวิมล ติรภานนท์, 2557) ซึ่งเกณฑ์ กำหนดว่าต้องมีค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป ซึ่งแบบสอบถามเกี่ยวกับสัมมนา 4 ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อ

การบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรีเขต 2 มีความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.985

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจาก ผู้อำนวยการสถานศึกษา 1 คน หัวหน้างานบริหารงานวิชาการ 1 คน และครูผู้สอน 1 คน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 324 คน ผู้วิจัยดำเนินการจัดทำแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการทำวิจัย

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้ 1) ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) วิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) 2) สัมภาษณ์ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 วิเคราะห์ทางสถิติโดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 3) การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 4) สัมภาษณ์ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 โดยใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ก่อนการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน ผู้วิจัยวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง สัมภาษณ์ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product-moment correlation coefficient) การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (stepwise multiple regression analysis) โดยผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ตามข้อตกลงเบื้องต้นในการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน เพื่อทดสอบว่าตัวแปรต้น (Independent Variables) ทุกตัว จะไม่มีความสัมพันธ์กันเองสูงเพื่อป้องกันปัญหาความสัมพันธ์ภายในของตัวแปรพยากรณ์ (Multicollinearity) โดยพิจารณาจากค่าความคงทนของการยอมรับ (Tolerance) เกณฑ์ที่ใช้คือ ต้องมากกว่า 0.19 พบว่า ค่า Tolerance ของตัวแปรปัจจัยมีค่าตั้งแต่ 0.145 - 0.397 และค่าปัจจัยการขยายตัวของความแปรปรวน Variance inflation factor (VIF) เกณฑ์ที่ใช้คือ ต้องไม่เกิน 5.3 (ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และคณะ, 2562) ผลการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของตัวแปรพยากรณ์ ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.19 เมื่อพิจารณาค่า VIF มีค่า 2.520 - 6.900 ซึ่งมีค่าต่ำกว่า 10.0 ดังนั้นผู้วิจัย จึงได้ดำเนินการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise multiple regression) ในขั้นตอนต่อไป

ผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสัมมนา 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ดังปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับสัมมนา 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2

n = 324

สัมมนา 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา (X_{tot})	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. สังวรปณ (X_1)	4.33	0.61	มาก
2. ปทานปณ (X_2)	4.62	0.53	มากที่สุด
3. ภาวนาปณ (X_3)	4.48	0.58	มาก
4. อนุรักษนาปณ (X_4)	4.34	0.73	มาก
รวม	4.44	0.57	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า สัมมนา 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.57) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่จัดอยู่ในอันดับแรกคือ ปทานปณ ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.53) รองลงมาคือ ภาวนาปณ ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.58) อนุรักษนาปณ ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.73) สำหรับด้านที่จัดอยู่ในอันดับสุดท้าย คือ สังวรปณ ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.61)

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการวิเคราะห์การบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ดังปรากฏในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2

n = 324

การบริหารงานวิชาการ (Y_{tot})	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (Y_1)	4.59	0.59	มากที่สุด
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (Y_2)	4.69	0.40	มากที่สุด
3. การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา (Y_3)	4.67	0.40	มากที่สุด
4. การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ (Y_4)	4.50	0.59	มากที่สุด
5. การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน (Y_5)	4.54	0.51	มากที่สุด
6. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาในสถานศึกษา (Y_6)	4.51	0.53	มากที่สุด
7. การนิเทศการศึกษา (Y_7)	4.69	0.52	มากที่สุด

8. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา (Y ₈)	4.56	0.61	มากที่สุด
--	------	------	-----------

รวม	4.59	0.48	มากที่สุด
-----	------	------	-----------

จากตารางที่ 2 พบว่า การบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.48) และรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.40) รองลงมาคือ การนิเทศการศึกษา ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.52) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.40) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.59) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.61) การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.51) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.53) ตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.59)

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ผลการวิเคราะห์ สัมภาษณ์ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ดังปรากฏในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างสัมภาษณ์ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษารายด้าน และโดยภาพรวมกับการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2

n = 324						
ตัวแปร	สังวรปราน (X ₁)	ปหาน ปธาน (X ₂)	ภาวนา ปธาน (X ₃)	อนุรักขนา ปธาน (X ₄)	สัมภาษณ์ 4 ของผู้บริหาร (X _{tot})	การบริหารงาน วิชาการ (Y _{tot})
X ₁	1					
X ₂	.735**	1				
X ₃	.718**	.906**	1			
X ₄	.764**	.877**	.873**	1		
X _{tot}	.869**	.944**	.940**	.954**	1	
Y _{tot}	.468**	.582**	.697**	.633**	.642**	1

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่าความสัมพันธ์ของตัวแปรต้นรายคู่ มีความสัมพันธ์กันเองสูง ซึ่งอาจก่อให้เกิดภาวะร่วมเส้นตรงเชิงพหุ (Multicollinearity) ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์หาค่า VIF และ Tolerance รายละเอียดตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับ Multicollinearity ของตัวแปรพยากรณ์

n = 324

สัมพัปธาน 4	Collinearity statistic	
	Tolerance	VIF
1. สักรปธาน (X_1)	0.397	2.520
2. ปหานปธาน (X_2)	0.145	6.900
3. ภาวนาปธาน (X_3)	0.152	6.573
4. อนุรักษนาปธาน (X_4)	0.176	5.685

จากตารางที่ 4 ผลการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของตัวแปรพยากรณ์ พบว่า ค่า Tolerance ของตัวแปรปัจจัยมีค่าตั้งแต่ 0.145 - 0.397 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.19 และเมื่อพิจารณาค่า VIF มีค่า 2.520 - 6.900 ซึ่งมีค่าต่ำกว่า 10.0 สรุปได้ว่าตัวแปรที่ศึกษาไม่เกิดภาวะร่วมเส้นตรงเชิงพหุ (Multicollinearity) ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression) ในขั้นตอนต่อไป

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การวิเคราะห์สัมพัปธาน 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีเขต 2 โดยภาพรวม ดังปรากฏในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์สัมพัปธาน 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีเขต 2 โดยภาพรวม

n = 324

แหล่งความแปรปรวน	Sum of Square	df	Mean Square	F	Sig.
Regression	37.930	3	12.643	111.280	.000
Residual	36.357	320	.114		
Total	74.287	323			

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple R)	0.715
ประสิทธิภาพในการทำนาย (R Square)	0.511
ประสิทธิภาพในการทำนายที่ปรับแล้ว (Adjusted R Square)	0.506

ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย (Standard Error) 0.337
ตัวแปรที่ได้รับคัดเลือกเข้าสมการ

n = 324

ตัวแปรพยากรณ์	Unstandardized		Standardized	t	Sig.
	Coefficients		Coefficients		
	คะแนนดิบ	ค่ามาตรฐาน	Beta		
	β	Std. Error			
ค่าคงที่ (Constant)	2.419	.178		13.574	.000
ภavanaปธาน (X_3)	.694	.083	.838	8.364	.000
ปทานปธาน (X_2)	-.354	.092	-.392	-3.857	.000
สังวรปธาน (X_1)	.161	.058	.246	2.791	.006

ตารางที่ 5 พบว่า แสดงให้เห็นว่าตัวแปรที่ได้รับคัดเลือกเข้าสมการ ภavanaปธาน (X_3) ปทานปธาน (X_2) และสังวรปธาน (X_1) ซึ่งค่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.715 ค่าประสิทธิภาพในการทำนาย (R^2) เท่ากับ 0.511 หมายความว่า สัมมัตถปธาน 4 ของผู้บริหาร ด้านภavanaปธาน (X_3) ปทานปธาน (X_2) และด้านสังวรปธาน (X_1) สามารถร่วมกันทำนายการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 (Y_{tot}) ได้ร้อยละ 51.10 มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย (Standard Error) เท่ากับ 0.337

ในลักษณะนี้แสดงว่าสัมมัตถปธาน 4 ของผู้บริหาร ด้านภavanaปธาน (X_3) ปทานปธาน (X_2) และสังวรปธาน (X_1) ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 (Y_{tot}) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการการถดถอยพหุคูณ ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 2.419 + .694 (X_3) + .354 (X_2) + .161 (X_1)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z} = .838 (X_3) + .392 (X_2) + .246 (X_1)$$

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง สัมมัตถปธาน 4 ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ผู้วิจัยได้นำผลที่พบจากการวิจัยมาอภิปรายเชื่อมโยงกับทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นดังต่อไปนี้

1. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า สัมมปปธาน 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การใช้สัมมปปธาน 4 จึงมีความจำเป็นต่อการบริหารงานให้มีคุณภาพและสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร โดยสัมมปปธาน 4 เป็นหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารที่มีคุณธรรม ดังนั้น ผู้บริหารที่มีจิตสำนึกในด้านคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อองค์กร ย่อมมีแนวโน้มที่จะนำหลักการเหล่านี้มาปรับใช้ในกระบวนการบริหารงานวิชาการ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาจตุรงค์ จิรฐิติโต ได้วิจัยเรื่องวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล กับ ปธาน 4 ในพระพุทธศาสนา ผลการวิจัยพบว่า สัมมปปธาน 4 เป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาซึ่งแสดงถึงความเพียร ความพยายาม 4 ประการ คือ เพียรระวัง หรือการป้องกันไม่ให้สูญหาย เพียรละ หรือการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม เพียรเจริญ หรือการพัฒนาให้มีความสอดคล้องกับยุคสมัย และเพียรรักษา หรือการรักษาให้คงอยู่ เป็นความเพียรที่ต่อเนื่องไม่ลดละ ความเพียรที่ทำไปอย่างครึ่งๆ กลางๆ ทำแล้วหยุดทำไม่เรียกว่า ปธาน ความเพียรนั้นจะต้องทำอย่างต่อเนื่องเท่านั้นจึงเรียกว่า ปธาน ความเพียรมีอยู่ในหมวดธรรมหลายหมวด ซึ่งในบริบทของบริหารสถานศึกษา ในสังวรปธาน จะต้องสร้างความน่าเชื่อถือและรักษาระดับความสม่ำเสมอเพื่อป้องกันอันตรายอันจะเกิดขึ้นแก่สถาบันการศึกษา ในปหานปธานคือการกำจัดปัญหาเก่าๆ ที่มักจะเกิดขึ้นให้หายไป ในภาวนापธานต้องกระตุ้นให้เกิดปัญญาการตัดสินใจที่ได้ทำการทดสอบและทดลองมาแล้ว และสุดท้ายอนุรักษนาปธาน คือการพัฒนา ยกระดับจิตสำนึก ความต้องการ และความสนใจของครูและนักเรียน ซึ่งจะทำให้องค์กรการศึกษาเกิดผลประโยชน์อันสูงสุดในการแก้ไขปัญหาอันเป็นจุดด้อยและเสริมจุดเด่นให้เดินหน้าต่อไป (พระมหาจตุรงค์ จิรฐิติโต, 2567) จากงานวิจัยข้างต้นแสดงให้เห็นว่า สัมมปปธาน 4 เป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่สะท้อนถึงความเพียรอันมั่นคงและต่อเนื่อง ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้บริหารสถานศึกษาควรยึดหลักสัมมปปธาน 4 ดังนี้ สังวรปธาน คือ การป้องกันและระมัดระวังไม่ให้เกิดปัญหาหรืออุปสรรค โดยผู้บริหารต้องสร้างความน่าเชื่อถือและดำรงความสม่ำเสมอในการดำเนินงาน เพื่อรักษาเสถียรภาพขององค์กร ปหานปธาน คือ การขจัดสิ่งที่ไม่เหมาะสมหรือปัญหาเดิมๆ ที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษา ภาวนापธาน คือ การพัฒนาและยกระดับศักยภาพของครู บุคลากร และนักเรียน และอนุรักษนาปธาน คือ การรักษาและส่งเสริมสิ่งดีงามที่มีอยู่ให้คงอยู่ต่อไป การเสริมสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เมื่อผู้บริหารยึดหลักสัมมปปธาน 4 ในการบริหารงาน จะส่งผลให้องค์กรการศึกษามีความเข้มแข็ง สามารถแก้ไขปัญหา เสริมสร้างจุดแข็ง และก้าวหน้าไปสู่การพัฒนาที่มั่นคงและยั่งยืน

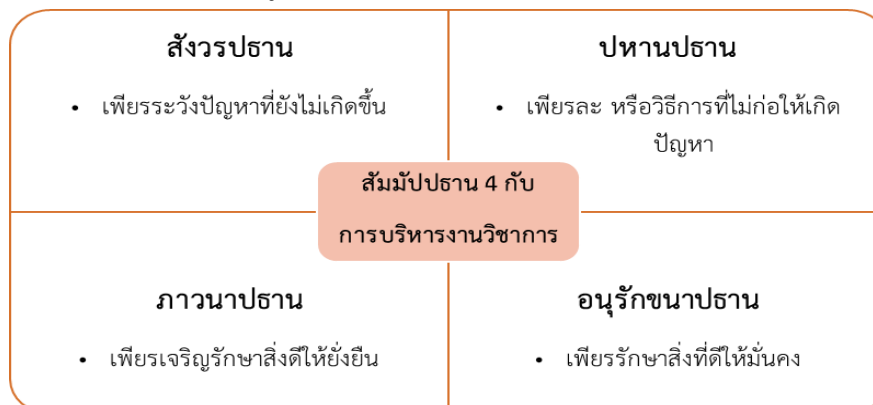
2. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ เพราะผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการจัดการด้านวิชาการอย่างเป็นระบบ และมีการดำเนินงานที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาในระดับที่ดี ประกอบกับการที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 มีนโยบายที่ส่งเสริมให้สถานศึกษามุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ส่งผลให้ผู้บริหารมีแนวทางการบริหารงานวิชาการที่ชัดเจน มีการกำหนดเป้าหมายและทิศทางในการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม ทำให้การบริหารงานด้านนี้มีประสิทธิภาพ ซึ่งการบริหารงานวิชาการถือเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารการศึกษา จุดมุ่งหมายของสถานศึกษาคือการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนอย่างมีคุณภาพ การจัดการเรียนการสอนจึงอยู่ในงานด้านวิชาการ การบริหารงานวิชาการจะต้องเน้นกระบวนการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ทางวิชาการ และทักษะต่างๆ ที่นักเรียนจะต้องได้รับให้เหมาะสมกับวัย และเป็นเป้าหมายหลักในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา มีความสอดคล้องกับแนวคิดของรุ่งชัชดาพร เวหะชาติ ที่กล่าวไว้ว่า การบริหารงานวิชาการเป็นกระบวนการบริหารกิจกรรมทุกอย่างของสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา เพื่อปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น มีการวางแผนทั้งการกำหนดนโยบาย แนวทาง การดำเนินการ ปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์สูงสุด ในการจัดการศึกษา (รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2566) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับปริยาภรณ์ ตั้งคุณานันต์ ที่กล่าวถึงการบริหารวิชาการที่ต้องมีความร่วมมือของกลุ่มบุคคลที่ปฏิบัติงานอยู่ในหน่วยงานต่างๆ ในดำเนินการจัดการศึกษาจัดกิจกรรมที่หลากหลาย โดยมีกำหนดวัตถุประสงค์ มีระบบ มาตรฐานการดำเนินงานในการพัฒนาความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ และพันธกิจที่สถานศึกษากำหนดไว้ (ปริยาภรณ์ ตั้งคุณานันต์, 2563) จากข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการบริหารงานวิชาการเป็นกระบวนการสำคัญของสถานศึกษาในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน โดยมีการวางแผน กำหนดนโยบาย ปรับปรุง และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ รวมถึงการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์สูงสุด ทั้งนี้ต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรในหน่วยงานต่างๆ ในการดำเนินกิจกรรมที่หลากหลายอย่างมีระบบและมาตรฐาน เพื่อพัฒนาศักยภาพและคุณลักษณะของผู้เรียนให้บรรลุตามวิสัยทัศน์และพันธกิจของสถานศึกษา

3. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า สัมภาษณ์ 4 ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ด้านปทานปธาน ด้านภาวนาปธาน และด้านสังวรปธาน ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เพราะทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ด้านปทานปธาน ความเพียรพยายามของผู้บริหารในการละเลิกสิ่งไม่ดี สิ่งที่เป็นอุปสรรค

หรือพฤติกรรมที่บั่นทอนต่อการบริหารงานวิชาการ ด้านภavanaปธาน ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของครูและบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะการจัดอบรมพัฒนาวิชาชีพเป็นแรงผลักดันสำคัญที่ช่วยให้โรงเรียนมีนวัตกรรมด้านวิชาการ และด้านสังวรปธาน ผู้บริหารมีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ มีการเฝ้าระวังวางแผนงาน และกำหนดมาตรการป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของพระราชวรเมธี ที่ได้กล่าวถึงสัมมปธาน 4 คือ ความเพียรชอบ 4 ประการ เราใช้คุณธรรมนี้เป็นเกาะคุ้มกัน และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในเรื่องของการทำงานได้ 1) สังวรปธาน เพียรระวังอย่าให้อกุศลมูล คือพื้นฐานของความชั่ววุ่นเกิดขึ้น คือ โลภ โกรธ หลง หรือเพียรอย่าให้สิ่งที่ไม่พึงประสงค์เกิดขึ้น เพียรระวัง ระมัดระวังอย่าประมาท โดยเฉพาะผู้บริหาร อย่าประมาทในเรื่องการบริหารงาน การบริหารเงิน และการบริหารคน ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดความเดือดร้อนกับเราในภายหลังได้ หากเราประมาท 2) ปหานปธาน เพียรละถ้าเรื่องได้เกิดขึ้นแล้วเราจะเพียรละ หรือเราจะแก้ปัญหาอย่างไร ค่อยๆ ละอย่างไร โลภ โกรธ หลงเมื่อมันเกิดขึ้นเราจะละอย่างไร ให้บรรเทาลดน้อยลง หรือปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วเราจะแก้ไขปัญหาอย่างไร 3) ภavanaปธาน (คุณธรรมฝ่ายดี) เพียรเจริญ สิ่งไหนที่ยังไม่ดี เราก็พัฒนาให้มันดีขึ้น คุณธรรมขั้นพื้นฐาน หลักการสำคัญของพระพุทธศาสนา ไม่ทำความชั่วทั้งปวง ทำความดี ทำกุศลให้ถึงพร้อม ทำจิตใจให้บริสุทธิ์ ผ่องใส นี่คือหลักการทางพระพุทธศาสนา ถ้ายังไม่มีการพัฒนาให้มี เขาจึงเรียกว่าเพียรเจริญ 4) อนุรักษนาปธาน เมื่อสิ่งดีเกิดขึ้นในชีวิตเราแล้ว เราจะต้องเพียรรักษาไว้เหมือนเกลือกที่รักษาความเค็ม (พระราชวรเมธี, 2562) จากข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่าสัมมปธาน 4 หรือความเพียรชอบ 4 ประการ สามารถนำมาเป็นหลักธรรมประยุกต์ใช้ในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม ดังนี้ สังวรปธาน (เพียรระวัง) ผู้บริหารต้องมีความระมัดระวัง ไม่ประมาทในการบริหารงานวิชาการ ต้องไม่ปล่อยให้ปัญหาหรือความ หรือการขัดแย้งเกิดขึ้นโดยไม่ควบคุม ซึ่งเป็นการป้องกันไม่ให้สิ่งที่ไม่พึงประสงค์เกิดขึ้น ปหานปธาน (เพียรละ) เมื่อตรวจพบปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินงานวิชาการ ผู้บริหารต้องมีความเพียรในการขจัดปัญหา แก้ไข และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ภavanaปธาน (เพียรเจริญ) ผู้บริหารควรส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งพัฒนาหลักสูตร วิธีการเรียนรู้ และเทคโนโลยีให้ทันสมัย สอดคล้องกับยุคสมัย อนุรักษนาปธาน (เพียรรักษา) เมื่อมีระบบบริหารวิชาการที่มีประสิทธิภาพเกิดขึ้นแล้ว ผู้บริหารต้องรักษาและสืบสานผลดีนั้นไว้ การธำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องของครู และการประเมินผลเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยขอนำเสนอองค์ความรู้ใหม่ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงถึงสัมปธาน 4 ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ

จากภาพอธิบายได้ว่า สัมปธาน 4 เมื่อผสานเข้ากับกระบวนการบริหารงานวิชาการอย่างเป็นระบบ จะเป็นกลไกสำคัญที่เสริมสร้างประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา โดยผู้บริหารจะต้องมีความเพียรอย่างสม่ำเสมอทั้งในมิติการป้องกัน แก้ไข พัฒนา และรักษา ซึ่งเป็นแนวทางการบริหารที่มีคุณธรรม จริยธรรม และมุ่งมั่นสู่เป้าหมายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน

บทสรุป

สัมปธาน 4 ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 พบว่า สัมปธาน 4 ซึ่งประกอบด้วย ปหานปธาน (เพียรละ), ภาวนापธาน (เพียรเจริญ), สังวรปธาน (เพียรระวัง), อนุรักษापธาน (เพียรรักษา) มีผลต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งด้าน ปหานปธาน, ด้านภาวนापธาน และด้านสังวรปธาน ส่งผลโดยตรงต่อการดำเนินงานวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้ 1. ด้านปหานปธาน (เพียรละ) ผู้บริหารต้องมีความมุ่งมั่นในการขจัดอุปสรรคพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม หรือแนวปฏิบัติที่ขัดขวางความก้าวหน้าทางวิชาการ มีการปรับเปลี่ยน แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างมีสติอย่างเป็นระบบ 2. ด้านภาวนापธาน (เพียรเจริญ) มุ่งพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ให้ความสำคัญกับการฝึกอบรมและการส่งเสริมทักษะวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดนวัตกรรมทางวิชาการใหม่ๆ และยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ 3. ด้านสังวรปธาน (เพียรระวัง) มีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ วางแผนล่วงหน้าเพื่อป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้น เพื่อช่วยให้การบริหารงานวิชาการเป็นระบบ รอบคอบ ไม่ประมาท และ 4. ด้านอนุรักษापธาน (เพียรรักษา) ไม่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการอย่างมีนัยสำคัญ อาจเป็นเพราะการ

รักษาสິงๆ ที่มีอยู่แล้วมักผสมผสานอยู่ในขั้นตอนของการเพียรละ เจริญ และระวัง บางครั้งขาดกลไกการติดตามและสืบสานความสำเร็จอย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ควรนำหลักสัมมปปธาน 4 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานวิชาการอย่างจริงจัง โดยเฉพาะในด้าน สังวรปธาน ปหานปธาน และภาวนาปธาน ที่พบว่ามีผลต่อการบริหารงานวิชาการอย่างมีนัยสำคัญ ควรสร้างระบบติดตาม กำกับ และประเมินผลการดำเนินงานทางวิชาการอย่างสม่ำเสมอ เพื่อป้องกันปัญหาล่วงหน้า (สังวรปธาน) และวางแผนแนวทางแก้ไขเมื่อเกิดปัญหา (ปหานปธาน) และส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติในการทำงาน (ภาวนาปธาน)

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาสัมมปปธาน 4 ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 สำหรับการวิจัยในครั้งต่อไปนั้นควรทำการวิจัย ดังนี้

1. วิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาประสบการณ์ และกระบวนการนำสัมมปปธาน 4 มาใช้ในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา
2. พัฒนารูปแบบหรือแนวทางการฝึกอบรมสัมมปปธาน 4 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปรียาภรณ์ ตั้งคุณานันต์. (2562). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน*. กรุงเทพมหานคร: หจก.มีน ชีพพลาย.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2566). *การบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาในวิถีชีวิตใหม่*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). สงขลา: เทมการพิมพ์.
- ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และคณะ. (2562). *สถิติสำหรับการวิจัยและเทคนิคการใช้ SPSS*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เจริญติ่มนังการพิมพ์.

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรีเขต 2. (2564). รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ 2564. ราชบุรี: กลุ่มนโยบายและแผน.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรีเขต 2. (2565). รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ 2565. ราชบุรี: กลุ่มนโยบายและแผน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สุวิมล ตีรกานันท์. (2557). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระมหาจตุรงค์ จิรฐฐิต. (2567). วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล กับปธาน 4 ในพระพุทธศาสนา. วารสารพุทธพัฒนศาสตร์ศึกษา, 2(3): 31-49.
- พระราชวรเมธี. (2562, 1 กรกฎาคม). “ธรรมาปฏิบัติของผู้บริหารพันธุ์ A+” (Accountability). https://www.youtube.com/watch?v=h_PVsez2Gal&t=29s

